

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถ ในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต* THE CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF ADVERSITY QUOTIENT AMONG DEMONSTRATION SCHOOL ADMINISTRATORS

วัลย์ทิพย์ อธิศรีวิชากร**
ลธิธิพร นิยมศรีสมศักดิ์***
สฎายุ อีระวณิชตระกูล***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของสตอลท์ซ (Stoltz, 1997) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนสาธิต 57 แห่งจำนวน 376 คนในปีการศึกษา 2553 ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วยตัวแปรแฝง 6 ตัวแปรได้แก่ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค ความฉลาดทางอารมณ์ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง การมองโลกในแง่ดี และการกำกับตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามของตัวแปรแฝงทั้ง 6 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคำนวณด้วยคอมพิวเตอร์ในการหาค่าสถิติพื้นฐานและใช้โปรแกรม LISREL 8.54 ในการพัฒนาและตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

* คุษภินิพนธ์ปรัชญาคุษภินันท์ติต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** นิสิตหลักสูตรปรัชญาคุษภินันท์ติต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ที่ปรึกษาหลัก

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ที่ปรึกษาร่วม

ผลการวิจัยปรากฏว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต เป็นโมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ที่ดีโดยพิจารณาจากค่า X^2 เท่ากับ 119.7 ที่ df เท่ากับ 106 ค่า p เท่ากับ 0.17 ค่า GFI เท่ากับ 1.00 ค่า RMSEA เท่ากับ .01 ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสมมติฐานอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคได้ 64% โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ 1) ความฉลาดทางอารมณ์ 2) การรับรู้ความสามารถของตนเอง 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) การมองโลกในแง่ดีและ 5) การกำกับตนเองส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ 1) ความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการมองโลกในแง่ดี 2) การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการกำกับตนเองและ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการมองโลกในแง่ดี

คำสำคัญ : โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ/ ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop and to construct and validate a causal relationship model of adversity quotient among demonstration school administrators, based on the concepts of Stoltz (1997). The sample, derived by means of multi-stage random sampling, consisted of 376 educational faculties in 57 demonstration schools, in the academic year 2010. There were six latent variables namely, adversity quotient, emotional intelligent, self-efficacy, transformational leadership, optimism, and self-regulation. The research instrument was a questionnaire on the six latent variables. Data were analyzed by descriptive statistics, using a calculation computer program and using LISREL version 8.54 to develop and validate the causal relationship model.

Results indicated that the causal relationship model of adversity quotient among demonstration school administrators was consistent with empirical data. Goodness of fit measures was found to be: $X^2 = 119.7$, $df = 106$, $p = 0.17$, $GFI = 1.00$, $RMSEA = .01$. The variables in hypothesis model explained the variation of adversity quotient 64% Variables having a statistically significant direct effect on adversity quotient were 1) emotional intelligence 2) self-efficacy 3) transformational leadership 4) optimism and 5) self-regulation Variables having a statistically significant indirect effect on adversity quotient were: 1) emotional intelligent indirectly affecting through transformational leadership and optimism 2) self-efficacy satisfaction indirectly affecting through self-regulation and 3) transformational leadership indirectly affecting through optimism.

KEYWORDS : The causal relationship model/ Adversity quotient among demonstration school administrations

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกปัจจุบันนี้เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างรวดเร็วและสังคมปัจจุบันก็เป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge bas Society and Economy) ที่ก่อให้เกิดการรับรู้ การเรียนรู้และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้มนุษย์ต้องพัฒนาศักยภาพและมีการเพิ่มพูนขีดความสามารถของตนเองให้สูงขึ้นเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและเผชิญกับปัญหาอุปสรรคได้ดีจากเป้าหมายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) คือ การพัฒนาคนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ ให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จากเป้าหมายดังกล่าวต้องมีการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งนโยบายการจัดการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้กำหนด “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังสถานศึกษาโดยตรง” ให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีอิสระ คล่องตัวในการบริหารได้สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพปัจจัยที่จะทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมีหลายปัจจัย และปัจจัยที่เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญได้แก่ ตัวผู้บริหารเพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทาง เป็นผู้ดูแล ควบคุม ติดตามให้การจัดการศึกษานั้นมีประสิทธิภาพ สมรรถนะของผู้บริหารจะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารได้เป็นอย่างดี และยังมีข้อค้นพบในงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสำเร็จในการประกอบอาชีพจำนวนมาก ที่พบว่าความสำเร็จในชีวิตของคนเรานั้นเกิดจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความเฉลียวฉลาดหรือความสามารถในเชิงสติปัญญา (Intelligence Quotient) 2) ความสามารถในการเข้าสังคม (Social Quotient) และ 3) ความเข้มแข็งในตนเองหรือความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient) ดังนั้นผู้บริหารหรือผู้นำในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient) ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคจะช่วยทำนายศักยภาพในการทำงานของบุคคลอธิบายความอดทนต่อความยากลำบาก และพยากรณ์ผู้ที่ได้รับชัยชนะคนที่มีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค เอควิว (Adversity Quotient) สูงจะมีโอกาสได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำ และเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูง มีอัตราการละทิ้งงานหรือลาออกจากงานน้อย เป็นหนักแก้ปัญหาที่มีความสามารถสูงและมีความสามารถเรียนรู้งานได้เร็ว (มณฑราธรรมบุศย์, 2544, หน้า 12-17)

สรุปว่า สิ่งที่ทำให้ผู้บริหารประสบผลสำเร็จนั้นต้องประกอบด้วย ความปรารถนา ในการที่จะบากบั่นแสวงหาพัฒนาบุกเบิกอย่างไม่หยุดยั้งเพื่อตนเองเพื่อองค์กรและ ความสามารถของบุคคล ในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหาหรือความทุกข์ยาก ความลำบาก โดยผู้บริหารที่มีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคจะมีจิตใจเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ แม้จะพ่ายหรือล้มไปแล้วก็สามารถลุกขึ้นสู้ใหม่ได้ นอกจากนี้สโตลท์ซ (Stoltz, 1997, p. 62) ยังได้เสนอแนวคิดที่ว่าคนที่มีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคที่ดีนั้นจะต้องมีแนวคิดและทัศนคติต่ออุปสรรคดังนี้ คือ ต้องคิดว่าอุปสรรคเป็นความท้าทาย ความท้าทายทำให้เกิดโอกาส และการมีโอกาสมักทำให้เกิดหนทางสู่ความสำเร็จ

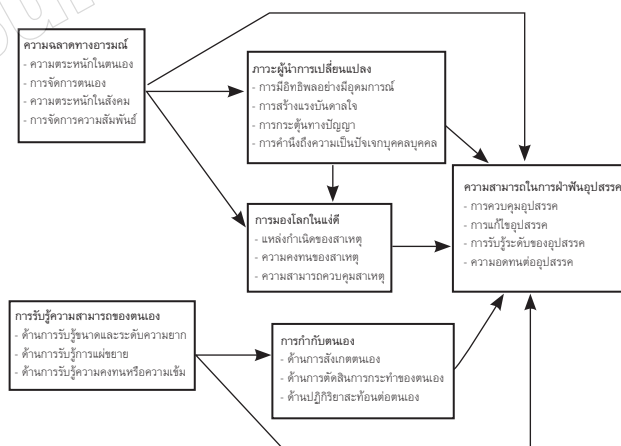
ผู้วิจัยเห็นว่าความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จ และยังเป็นแนวทางให้ผู้บริหารมองปัญหาให้เป็นโอกาส มองปัญหาอย่างท้าทายและพัฒนาทักษะความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคได้ (คีนส์นีย์ ฉัตรคุปต์, 2545, หน้า 103-104) หากสามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารได้ ก็จะช่วยทำให้ผู้บริหารทราบว่า มีปัจจัยตัวใดบ้างที่ผู้บริหารควรพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไข เพื่อเพิ่มความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคให้สูงขึ้น และทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานของการวิจัย

1. ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ ส่งอิทธิพลทางตรงต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและส่งผลอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการมองโลกในแง่ดีและความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค
2. ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง ส่งอิทธิพลทางตรงต่อการกำกับตนเองและส่งผลอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค
3. ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งอิทธิพลทางตรงต่อการมองโลกในแง่ดี และส่งผลอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค
4. ตัวแปรการมองโลกในแง่ดีส่งผลอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค
5. ตัวแปรการกำกับตนเองส่งผลอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค

ภาพที่ 1 โมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารตำแหน่ง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระในโรงเรียนสาธิตฯ ทั่วประเทศจำนวนทั้งหมด 420 คน (20 x 21) กำหนดขนาดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามกฎของลินเดอร์แมน มีเรินดา และโกลด์ (Lindeman, Merenda, & Gold, 1980) ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ดังนี้

การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในกลุ่มผู้อำนวยการในทุกโรงเรียนสาธิตทั้งหมด และสุ่มแบบแบ่งชั้น ในส่วนของผู้บริหารตำแหน่งรองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระ โดยกลุ่มภาคใดมีจำนวนประชากรมากจะมีสัดส่วนการเข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มากตามไปด้วย และในทางตรงกันข้าม หากกลุ่มภาคใดมีจำนวนประชากรน้อยก็จะมีสัดส่วนการเข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่น้อยตามไปด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้ตัวอย่างที่ได้มา มีความสอดคล้องกับจำนวนของประชากรที่กระจายอยู่ในแต่ละกลุ่มภาค ซึ่งมีจำนวนไม่เท่ากัน

ขั้นที่ 2 สุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากสุ่มโรงเรียนในกลุ่มภาคเดียวกันเพื่อให้ได้จำนวนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 7 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน แบบเลือกตอบ จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย

4 ด้าน จำนวน 51 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย

4 ด้าน จำนวน 45 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน

จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ประกอบด้วยองค์ประกอบ

ย่อย 3 ด้านจำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามวัดการกำกับตนเอง ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน จำนวน

15 ข้อ

ตอนที่ 7 เป็นแบบสอบถามวัดความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค ประกอบด้วยองค์ประกอบ

ย่อย 4 ด้าน จำนวน 30 ข้อ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า เอกสารงานวิจัย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต แล้วมาประมวลสร้างเป็นนियามศัพท์ที่จะใช้ในการกำหนดขอบข่ายการสร้างตัวแปร หลังจากนั้นจึงมาสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนियามศัพท์ดังกล่าว โดยแบ่งคำถามเป็น 7 ตอน จากนั้นนำข้อคำถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงและปรับปรุงคัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมที่สุด ที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นตรงกันมากที่สุด รวมทั้งปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำมาพัฒนาเป็นคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามที่สร้างขึ้น

การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

มีขั้นตอนดังนี้

1. ความตรง (Validity) ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอบริการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างและภาษาตามที่นิยามและกำหนดโครงสร้างของแต่ละตัวแปรเอาไว้ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม

2. ความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยดำเนินการ โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองกับผู้บริหารโรงเรียนสาธิต สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในกลุ่มประชากร โดยผู้วิจัยไปเก็บจากผู้บริหารโรงเรียนสาธิต สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมรายชื่อ ที่อยู่ สถานที่ติดต่อของแต่ละโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้เพื่อทำการส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการส่งทางไปรษณีย์ผ่านผู้ช่วยผู้วิจัยและการเดินทางไปเก็บด้วยตนเองโดยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 ชุด และได้รับแบบสอบถามส่งคืนมา จำนวน 376 ชุด คิดเป็นร้อยละ 89.52

การวิเคราะห์ข้อมูล

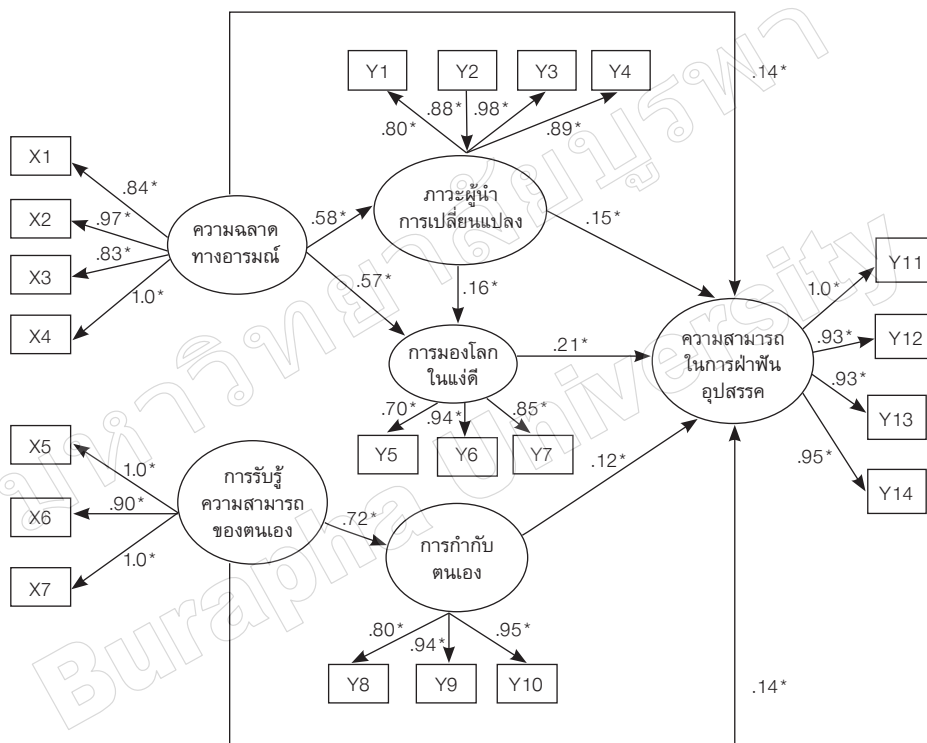
ในการวิจัยผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Sciences Personal Computer Plus) และตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้วยโปรแกรมลิสเรล Version 8.54 ดังนี้

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยใช้ความถี่ ร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามโมเดลสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรมลิสเรล Version 8.54

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต จากค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี พิจารณาจากค่า ไค-สแควร์ (X^2) = 119.71, ที่องศาอิสระ (df) = 106, P-value = 0.17, RMSEA = 0.01, GFI = 1.00 และค่า AGFI = 0.94 ซึ่งแสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงตาม ภาพที่ 2

* $p < .05$ $X^2 = 119.71$, $df = 106$, $p\text{-value} = .17$, $SRMR = .01$

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐานการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต สรุปได้ ดังนี้

1. ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ส่งอิทธิพลทางตรงต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการมองโลกในแง่ดีและความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

2. ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองส่งอิทธิพลทางตรงต่อการกำกับตนเอง และส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถ ในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

3. ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลทางตรงต่อการมองโลกในแง่ดี และส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

4. ตัวแปรการมองโลกในแง่ดีส่งอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

5. ตัวแปรการกำกับตนเองส่งอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐานการวิจัยแสดงว่า ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารมี 5 ตัวแปร ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมองโลกในแง่ดี การกำกับตนเองและความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค โมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์

ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ส่งอิทธิพลทางตรงต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการมองโลกในแง่ดีและความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค แสดงว่าเมื่อผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมีความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ มีความตระหนักในตนเอง การจัดการตนเอง ความตระหนักในสังคม การจัดการความสัมพันธ์ จะส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มองโลกในแง่ดีและมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคกล่าวคือผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะสามารถประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน (Resonance) ได้อย่างดีกับผู้ตามหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจอารมณ์และประเมินอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ดี มีการจัดการอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นคงทางอารมณ์ รวมถึงมีความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ร่วมงานและบริหารจัดการอารมณ์ความรู้สึกนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารต้องบริหารงานกับผู้ร่วมงานจำนวนมาก การจัดการอารมณ์ของผู้บริหารเองมีความสำคัญเพราะผู้บริหารที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสมจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีเมื่อต้องพบกับปัญหาหรืออุปสรรคในสถานการณ์ต่าง ๆ มีมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดี มองสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความมีเหตุผลบนพื้นฐานของการคิดเชิงบวก มีวิถีคิดที่สร้างสรรค์ มีแนวทางในการแก้ปัญหาหรือหาทางออกของปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ กฤษดา ศาสตรพันธ์ (2546, หน้า 41) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จัดได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดในเชิงบวก (Positive Thinking) มองโลกในแง่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถอดทนต่อความล้มเหลว ผิดหวัง ขจัดข้อขัดแย้ง ยอมรับสภาพความเป็นจริง เปลี่ยนปัญหาให้เป็นความสำเร็จ มองวิกฤติให้เป็นโอกาส สามารถสร้างกำลังใจและสร้างความสุขให้เกิดขึ้นได้ จึงกล่าวได้ว่า ผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะมองโลกในแง่ดีและมีความสามารถ

ในการฝ่าฟันอุปสรรค สอดคล้องกับแนวคิดของวีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2544, หน้า 174-175) ที่กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่ผู้บริหารหรือผู้นำต้องมีซึ่งจะส่งผลดีต่อความสามารถในการทำงาน และความสามารถในการแก้ไขปัญหา

2. ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ผลการวิจัยพบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองส่งอิทธิพลทางตรงต่อการกำกับตนเอง และส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค แสดงว่า เมื่อผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงได้แก่ การรับรู้ขนาดและระดับความยากของงาน หรือปัญหา การรับรู้การแผ่ขยาย การรับรู้ความคงทนหรือความเข้ม จะส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมีการกำกับตนเองสูง และมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคสูงด้วย การเป็นผู้นำจะต้องมีบทบาทภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบมากมาย ต้องใช้ความรู้ความสามารถและมีการตัดสินใจด้วยความมั่นใจเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถที่ตนเองมี ผู้บริหารที่มีการรับรู้ความสามารถในตนเองสูง จะมีความคาดหวังต่อความสำเร็จ และสามารถกำกับตนเองได้ดี มีรูปแบบวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เพราะการปฏิบัติงานอาจต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคที่ผู้บริหารจะต้องใช้การตัดสินใจและการประเมินสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง การบริหารนั้นจึงจะประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสตอลท์ซ (Stoltz, 1997) ที่ว่าบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีความสามารถในการกำกับควบคุมตนเองได้โดยรวมถึงสามารถเป็นผู้จัดการชีวิตของตนเองซึ่งจะส่งผลให้บุคคลนั้น สามารถบังคับตนเองได้ทั้งร่างกายและอารมณ์ พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาต่างๆ และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ และแก้ปัญหาได้และจะใช้ความพยายามยิ่งขึ้นเมื่อพบกับอุปสรรค สอดคล้องกับ แฮลล์ (Hall, 2000) ที่พบว่า บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองจะประสบความสำเร็จในการทำงานสูง สามารถจัดการกับความท้าทายและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญอยู่ให้สามารถประสบความสำเร็จได้

3. ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งอิทธิพลทางตรงต่อการมองโลกในแง่ดีและส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนสาธิตที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูง ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลให้มีการมองโลกในแง่ดีและมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคสูงด้วย

จากแนวคิดของ แบสและอโวลิโอ (Bass & Avolio, 1994) กล่าวถึงองค์ประกอบพฤติกรรมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation leadership) ว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยกย่องนับถือ สามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน แม้ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคก็สามารถแก้ไขได้ ด้วยการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานตระหนักถึงปัญหา สร้างเจตคติที่ดีโดยคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มองปัญหาและอุปสรรคเป็นสิ่งท้าทายด้วยการมองโลกในแง่ดีคิดในแง่บวก และสามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ เซลิกแมน (Seligman, 1998) ที่กล่าวว่าความคิด ความเชื่อในเหตุผลทางบวกต่อเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาคือการมองโลกในแง่ดีสอดคล้องกับ วีระยา พวงไทย (2550) ที่พบว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงจะมีการมองโลกในแง่ดีสูงด้วย

นอกจากนี้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค ดังที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2544, หน้า 11) ได้สรุป องค์ประกอบของพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำมีการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสามารถพิสูจน์ให้ผู้ตามตระหนักและเข้าใจปัญหาด้วยตนเองสามารถเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ด้วยการรับรู้ระดับของปัญหาและเผชิญกับปัญหาด้วยความอดทนสามารถควบคุมแก้ไขปัญหาโดยมองปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยการร่วมมือร่วมใจของผู้ร่วมงานทุกคน ซึ่งผู้บริหารที่มีพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแสดงถึงการมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคสอดคล้องกับ ธัญญามาศ คำมาตา (2551) ที่พบว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ในระดับสูงด้วย

4. ตัวแปรการมองโลกในแง่ดี

ผลการวิจัยพบว่าการมองโลกในแง่ดีส่งอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนสาธิตที่มองโลกในแง่ดี ได้แก่ แหล่งกำเนิดของสาเหตุ ความคงทนของสาเหตุ ความสามารถในการควบคุมสาเหตุ จะมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคสูง รูปแบบการบริหารงานในโรงเรียน ผู้บริหารต้องสืบบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหลายด้าน ต้องแสดงบทบาทหลายอย่าง ต้องสัมพันธ์กับบุคคลหลายระดับ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ปัญหาอาจเกิดขึ้นมากมายแต่ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยทักษะการคิด (Cognitive Abilities) ของผู้บริหาร ซึ่งเป็นความสามารถในการมองโลกในแง่ดี มองปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเพียงชั่วคราวและมีมุมมองว่าทุกปัญหามีทางแก้ไข สอดคล้องกับแนวคิดของเซลิกแมน (Seligman, 1998, pp. 154-158) ที่กล่าวว่าคนที่มองโลกในแง่ดีเมื่อเผชิญกับอุปสรรคปัญหาแล้วจะไม่รู้สึกหมดหวังในชีวิตแต่จะมีพลังที่จะต่อสู้เอาชนะอุปสรรคได้จนประสบความสำเร็จในที่สุด และคนที่มองโลกในแง่ดีจะประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานมากกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย จากบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร บางครั้งต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร แต่หากผู้บริหารมีมุมมองในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี ก็จะทำให้มีพลังในการต่อสู้กับอุปสรรคและสามารถประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับ เท็นเน็นและคณะ (Tennen et al., 1987) ที่พบว่า บุคคลที่มองโลกในแง่ดีมีแนวโน้มที่จะมองเห็นประโยชน์จากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาได้ดีกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย นอกจากนี้ สโตลท์ (Stoltz, 1997, 59 Citing Seligman, 1998) ได้กล่าวถึงคนที่มองโลกในแง่ดีว่าจะตอบสนองต่ออุปสรรคหรือความยากลำบากอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงถึงการมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคสูง สอดคล้องกับ สุภะ อภิญาภิบาล (2550, หน้า 83) ชัตติยา น้ายาทอง (2551, หน้า 131) ที่พบว่า การมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกและมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค

5. ตัวแปรการกำกับตนเอง

ผลการวิจัยพบว่าการกำกับตนเองส่งอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนสาธิตที่มีการกำกับตนเองสูง ได้แก่ การสังเกตตนเอง การตัดสินใจการกระทำของตนเอง ปฏิบัติงานสะท้อนต่อตนเอง จะมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคสูง

แบนดูรา (Bandura, 1986) ได้เสนอแนวคิดการกำกับตนเองว่า กระบวนการกำกับตนเองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ บุคคลต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของบุคคลนั้นเกิดจากการ

กำกับตนเอง และจะทำให้บุคคลนั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับ ชนิธดา เกตุอำไพ (2549) ที่กล่าวถึง การกำกับตนเอง เป็นกระบวนการในการควบคุมจัดการกับตนเองเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการที่บุคคลจะประเมินความสามารถของตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม บุคคลนั้นก็ต้องมีการกำกับตนเองที่ดี และสามารถพึ่งพาตนเองได้

ดังนั้นหากผู้บริหารมีการกำกับ ควบคุมและจัดการชีวิตของตนเองได้ดี จะส่งผลให้การบริหารงานประสบความสำเร็จและช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริหารพัฒนาความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคให้กับตนเองด้วยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สตอลท์ซ (Stoltz, 1997, p. 62) ที่ว่าการมีความสามารถในการกำกับ ควบคุมตนเอง หรือการเป็นผู้จัดการชีวิตของตนเองเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญ อันจะส่งผลให้บุคคลมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค โดยบุคคลที่มีการกำกับตนเองที่ดี จะสามารถบังคับตนเองได้ทั้งร่างกายและอารมณ์ พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาต่างๆ และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมสามารถเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ และแก้ปัญหาได้สอดคล้องกับ ลินดา (Linda, 2000, p. 26) ที่พบว่า การคิดได้ด้วยตนเองและการกำกับตนเองจะช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าตัวแปรทั้ง 5 ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมองโลกในแง่ดีและการกำกับตนเอง เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหาร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยต่างๆ สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพผู้บริหารให้มีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคเพิ่มขึ้น

2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะทำโปรแกรมฝึกอบรมความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสาธิตโดยคัดเลือกตัวแปรจากผลการวิจัยครั้งนี้ตามลำดับความสำคัญได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการกำกับตนเอง เพื่อเพิ่มความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคให้กับผู้บริหาร

3. ผลการวิจัยครั้งนี้ควรนำไปขยายผลเป็นต้นแบบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสังกัดอื่นๆ นำผลการวิจัยไปพัฒนารูปแบบการเพิ่มความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคให้กับผู้บริหารในสังกัดของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารมีตัวแปรที่เป็นปัจจัย 5 ตัวแปร ดังนั้น หากมีการวิจัยเพื่อขยายผลจากการวิจัยครั้งนี้ ด้วยการนำตัวแปรที่เป็นปัจจัยทั้ง 5 ตัว มาสร้างเป็นรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต

2. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีปัจจัยเชิงสาเหตุ 5 ตัวแปร ซึ่งเป็นตัวแปรที่อธิบายความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตได้ 64% ดังนั้นหากมีการศึกษาเพิ่มเติมอาจพบว่ามีตัวแปรอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้บริหารมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคได้อีก อาทิ เช่น ตัวแปรด้านการบริหาร ได้แก่ ทักษะการบริหาร การบริหารความขัดแย้ง หรือตัวแปรด้านจิตวิทยา

ได้แก่ ความสามารถเชิงจริยธรรม MQ (Moral Quotient) ความสามารถทางจิตวิญญาณ SQ (Spiritual Intelligence Quotient) ซึ่งอาจทำให้ได้โมเดลที่อธิบายความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารได้เพิ่มขึ้น

3. ควรมีการวิจัยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดอื่นๆ หรือผู้บริหารขององค์กรอื่นๆ ที่มีสภาพบริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษดา ศาสตร์พันธุ์. (2546). ผลการใช้โปรแกรมการฝึกความฉลาดทางอารมณ์พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระฤทธิยคอนแวนต์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัตติยา น้อยทอง. (2551). การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนิธดา เกตุอำไพ. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการกำกับตนเองในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญญา มาศ คำมาตา. (2551). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มัทนรา ธรรมบุศย์. (2544, กันยายน). AQ กับความสำเร็จของชีวิต. *วิชาการ*, 4(9), 12-17.
- วีรยา พวงไทย. (2550). ภาวะผู้นำความสามารถในการตัดสินใจการมองในแง่ดีการทำงานเป็นทีมกับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานระดับต้นโรงงานผลิตรถยนต์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2544). เซอร์อาร์มอนด์ (EQ): ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2545). เทคนิคสร้าง IQ EQ AQ 3Q เพื่อความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: สถาบันสร้างสรรค์ศักยภาพสมองศรีเอตีฟเบรน.
- สุภา อภิญญาภิบาล. (2550). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2544). ภาวะผู้นำ. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา = Theory and Practice in Educational Administration* หน่วยที่ 5-8. (หน้า 80). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- Bandura, A. (1986). *Social foundation of thought and action: A social cognitive theory*. New Jersey: Prentice – Hall.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organization effectiveness through transformational leadership*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hall, G. M. (2000). Self-efficacy at work: A qualitative analysis of personal and environmental factors contributing to personal efficacy during job task change [CD-ROM] Abstracts from: *Dissertation Abstracts International item: 9964901*.
- Linda, E. M. (2000). Ideas in Practice: Self – Regulation and Metacognition in the Reading Lab. *Journal of Developmental Education*. 24(2), 26.
- Lindeman, R. H., Merenda, P. F., & Gold, R. Z. (1980). *Introduction to bivariate and multivariate analysis*. Illinois: Scott, Foresman & Company.
- Seligman, M. E. P. (1998). *Learning optimism*. New York: Simon & Schuster Inc.
- Stoltz, P. G. (1997). *Adversity quotient: Turning obstacles into opportunities*. New York: John Wiley & Sons.
- Tennen, H., & Affleck, G. (1987). The costs and benefits of optimism explanation and dispositional optimism. *Journal of Personality*, 55, 377-393.

“You must lose your fear of being wrong
in order to live a creative life.

คุณต้องละทิ้งความกลัวที่จะผิดพลาด
เพื่อจะได้ใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์”